



„Wychowanie w Rodzinie” t. XXVII (2/2022)

nadesłany: 12.04.2022 r. – przyjęty: 19.07.2022 r.

Adam STANKIEWICZ*

Ernest MAGDA**

Organizacja opieki i pomocy osobom, wobec których podjęto interwencję policyjną

Organisation of care and assistance for persons receiving police intervention

Abstrakt

Wprowadzenie. Przebieg interwencji determinowanej charakterem zdarzenia, opieka i pomoc wobec osób potrzebujących mogą zdominować cel działań policyjnych. Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa oraz ochrona ich życia, zdrowia i mienia realizują się najpełniej w społecznościach lokalnych, gdzie od policjanta wymaga się wychodzenia poza ramy ochrony prawnej.

Cel. Celem artykułu jest wykazanie, jak zmienia się charakter przebiegu interwencji policyjnej na tle ogólnej ewolucji funkcjonowania policji. Podejmowane interwencje, oprócz przywrócenia stanu zgodnego z prawem, coraz częściej zawierają w sobie elementy opieki i pomocy, które w opinii społecznej są „zastrzeżone” dla innych służb niż policja.

* **e-mail: a.stankiewicz@wns.uz.zgora.pl**

Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Zielonogórski, Licealna 9,
65-411 Zielona Góra, Polska

Institute of Pedagogy, Faculty of Social Studies, University of Zielona Góra, Licealna 9,
65-411 Zielona Góra, Poland

ORCID: 0000-0002-3687-1655

** **e-mail: e.magda@wpps.uz.zgora.pl**

Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Zielonogórski, Licealna 9,
65-411 Zielona Góra, Polska

Institute of Pedagogy, Faculty of Social Studies, University of Zielona Góra, Licealna 9,
65-417 Zielona Góra, Poland

ORCID:0000-0002-6052-3191

Materiały i metody. W przyjętej metodologii pracy zastosowano merytoryczną analizę treści materiałów i tekstów źródłowych.

Wnioski. W artykule wykazano, że podczas interwencji policyjnej, determinowanej charakterem zdarzenia i obowiązującymi przepisami prawa, funkcjonariusze wykonują czynności o znamionach pomocy i opieki, które wymagają wiedzy interdyscyplinarnej wykraczającej poza klasyczne kanony szkolenia policyjnego w Polsce.

Słowa kluczowe: opieka, pomoc, interwencja policyjna.

Abstract

Introduction. The course of an intervention determined by the nature of an event, care and assistance to people in need may dominate the aim of police actions. Providing security to citizens and protecting their lives, health, and property materialise most fully in local communities, where a police officer is required to go beyond the framework of legal protection.

Aim. The aim of the article is to show how the nature of police intervention changes course against the background of general evolution of police functioning. Apart from the return to the state compliant with the law, interventions undertaken more and more often include elements of care and help “reserved” in social opinion for services other than the Police.

Materials and methods. In the assumed methodology of work, a substantive analysis of the content of materials and source texts was used.

Results. The intention of the authors is to indicate situations requiring police intervention, in which there is necessity to provide care and assistance in confrontation with the nature of the event and the existing legal regulations.

Keywords: care, assistance, police intervention.

Wstęp

Model policji, zorientowany na społeczność, preferuje organizację działalności, w której opracowuje się i realizuje politykę dostosowaną do potrzeb lokalnych, wymagającą wglądu w to, co ludzie myślą i czego oczekują od policji (Ponsaers, 2001). Janina Czapska i Józef Wójcikiewicz, przywołując prace amerykańskich kryminologów i badaczy problematyki policyjnej, wykazują, że „od policjantów oczekuje się nie tylko zapewnienia poszanowania prawa, ale także żąda się od nich, by pełnili funkcje psychiatrów, doradców małżeńskich, pracowników socjalnych, a nawet lekarzy czy księży” (Czapska, Wójcikiewicz, 1999, s. 18). Od funkcjonariuszy wymaga się, aby umieli radzić sobie z pełną gamą problemów społecznych, nie tylko z naruszeniami prawa (Sućić, Karlović, 2017, s. 12). Współczesny policjant to zarówno klasycznie postrzegany „stróż prawa”, jak i aktywny członek społeczności lokalnej, realizujący zadania wspólnotowe w duchu filozofii *Community Policing*. Cechuje się on także swoistym sposobem myślenia i aktywności, polegającym na partnerstwie między policją a przestrzegającymi prawa obywatelami w celu znalezienia skutecznych i trwałych sposo-

bów rozwiązywania problemów, a tym samym przyczynienia się do poprawy jakości życia w sąsiedztwie (Trojanowicz, 1995). „Jako dwa najistotniejsze elementy *Community Policing* wymienia się zawsze partnerską współpracę ze społecznością lokalną, sąsiedztwem, a zwłaszcza obywatelami” (Maiwald, 2002, s. 238).

Zarysowane zmiany w funkcjonowaniu i postrzeganiu policji mają wpływ na sposób realizacji podstawowych zadań funkcjonariuszy, podejmowanych pod ogólną nazwą „interwencja”. Interwencje policyjne kojarzone są powszechnie ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego wobec naruszających prawo obywateli. Stosunkowo mało uwagi poświęca się zaś zjawiskom im towarzyszącym, takim jak opieka i pomoc świadczone na rzecz podmiotów interwencji. To takie instytucje, jak Straż Pożarna i Pogotowie Ratunkowe, kojarzone są zwykle z działalnością pomocową, rzadziej zaś policja. Jeżeli zatem oczekiwania społeczne wobec policji ewoluują, warto przybliżyć, jak znacząca i różnorodna jest działalność policjantów podejmujących interwencje, ze szczególnym uwzględnieniem czynności pomocowych i opiekuńczych.

Interwencja policyjna w świetle obowiązującego porządku prawnego w Polsce

Termin *interwencja* pochodzi od łacińskiego określenia *interventio*, co w warstwie semantycznej odnosi się do włączania w bieg jakiejś sprawy, zwykle przybierającej niepomyślny obrót (Interwencja, 2007, s. 535). Liczba sytuacji i zdarzeń wymagających interwencji prowadzi do różnic definicyjnych. Wypełnienie treści relacji *definiens–definiendum* w dużej mierze zależy od klucza dyscyplinarnego, jakim operuje autor definicji.

Pojęciem interwencji posługujemy się w kontekście działalności służb państwowych w sytuacjach nagłej potrzeby określonego działania. Spektrum działań określanych jako „interwencyjne” rozpoczyna się od prostych zabiegów typu *ad hoc* w odniesieniu do konkretnego człowieka, z czym mają do czynienia policjanci i strażnicy municypalni, a kończy na interwencjach zbrojnych w konfliktach o szerokim zasięgu terytorialnym. Określenie to odnosi się również do działań doraźnych pracowników służby zdrowia czy też funkcjonariuszy Straży Pożarnej. Interwentami bywają kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni, a nawet pedagodzy szkolni. Dla potrzeb przedmiotowego opracowania skoncentrowano się na definicjach oddających istotę interwencji policyjnych.

Według badaczy zajmujących się problematyką policyjną oraz praktyków interwencję definiuje się najczęściej jako szybkie włączenie się policjanta w tok społecznego zdarzenia, naruszającego normy prawne lub zasady współżycia społecznego, w celu czynnego przeciwdziałania mu lub wywarcia nań wpływu i przywrócenia stanu

poprzedniego (Bogdalski, Bukowiecka, Częścik, Zdrodowski, 2014, s. 9; Pływaczewski, Kędzierska, 2001, s. 113). Komplementarną definicję proponuje Leszek Dyduch (2018, s. 13) – przez interwencję policyjną rozumie on zespół niezwłocznych czynności policjantów, podjętych na podstawie wiarygodnej informacji o bezpośrednim zagrożeniu życia, zdrowia, wolności człowieka, porządku prawnego i innych dóbr ważnych dla określonego społeczeństwa lub obywatela, celem ustalenia okoliczności zdarzenia, rodzaju i skali zagrożenia, dążenia do jego eliminacji lub ograniczenia, a także w miarę możliwości do przywrócenia stanu pierwotnego sprzed wystąpienia zagrożenia.

Z przytoczonych definicji wynika, że interweniujący policjanci mogą ingerować w obszary życia w sposób z pozoru kolizyjny z konstytucyjnie gwarantowanymi prawami i swobodami obywatelskimi. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ustawa, 1997, art. 31.1) wprowadzono zapis: „wolność człowieka podlega ochronie prawnej”, jednak art. 31.2 zakłada, że:

Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw (Ustawa, 1997, art. 31.2).

W ten sposób Konstytucja w sposób zawołowany przyznaje uprawnienia odpowiednim służbom państwowym do interwencji w życie prywatne i swobody człowieka.

Zakres i sposób ingerencji w prawa i swobody obywatelskie w drodze interwencji policyjnej nie został określony *expressis verbis* w Ustawie (1990) o Policji. Wydaje się jednak, że zadania tej instytucji, określone w art. 2.2 cytowanej ustawy, w znacznej mierze pokrywają się i korespondują z definicjami interwencji policyjnej. Ustawodawca bowiem przewidział możliwość ingerencji w swobody konstytucyjne w celu: ochrony życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, organizowania działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym. Ponadto w art. 15 omawianej ustawy wymieniono szereg uprawnień policjantów służących realizacji zadań. Wśród nich wymienia się głównie: legitymowanie i zatrzymywanie osób, pobieranie materiału porównawczego od uczestników postępowania przygotowawczego, przeszukiwanie osób i dokonywanie kontroli osobistej. Policjant ma również prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie i stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania

i jego bezpośredniego otoczenia. Co istotne, w obowiązującej ustawie nie wymienia się interwencji jako odrębnej kategorii zadań lub uprawnień policyjnych. Interwencję policyjną należy zatem interpretować poprzez analizę jej charakterystycznych, niezwykłych cech, nie zaś w kontekście uprawnień. Interwencja to czynność, która towarzyszy realizacji zadań policji w ramach dopuszczonych prawem uprawnień policyjnych. W tym kontekście nie bez znaczenia są zapisy zawarte w Zarządzeniu Komendanta Głównego Policji (2003). W§ 9 stwierdza się, że „w trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną wrażliwość i takt w stosunku do ofiar przestępstwa lub innego zdarzenia, udzielać im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie dyskrecji” (Zarządzenie, 2003).

Przyjmując, że interwencję policyjną konstituują takie cechy, jak: szybkość działania, wszechstronność, aktywność policjanta, bezpośredniość oraz indywidualność działań (Łagoda, Częścik, 2012, ss. 11-12), a jej istota wyraża się w doraźnej reakcji funkcjonariuszy na określone zdarzenie z udziałem ludzi, należy przeanalizować wybrane zjawiska jej towarzyszące. Mowa tutaj o czynnościach opiekuńczych i pomocowych.

Opieka i pomoc w przebiegu interwencji policyjnej – egzemplifikacje

Różnica między terminami *opieka* i *pomoc* pojawia się na poziomie typologii instytucji realizujących obie te formy działalności międzyludzkiej. Wśród instytucji zaliczanych do tych, w których dominują usługi opiekuńcze, znajdują się żłobki, domy dziecka, przedszkola, domy opieki dla seniorów czy też ośrodki opieki paliatywnej. Placówki zorientowane na działalność pomocową to domy pomocy społecznej, powiatowe i gminne centra pomocy rodzinie, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej itp. Zarówno czynności opiekuńcze, jak i pomocowe mogą być świadczone instytucjonalnie oraz bezpośrednio osobom potrzebującym. Pozostaje zatem rozstrzygnąć różnicę znaczeniową w obrębie obu terminów.

W literaturze przedmiotu akcentuje się głównie definicje opieki i pomocy stworzone przez przedstawicieli pedagogiki opiekuńczej, pomocy społecznej i psychologii. W klasycznym ujęciu pedagogicznym przez opiekę rozumiemy „działania podejmowane wobec osób lub rzeczy ze względu na faktyczne czy potencjalne zagrożenie ich istnienia przy braku albo ograniczonych możliwościach przewycięzania zagrożenia własnymi siłami tych osób” (Kelm, 2000, ss. 32-35). Dla pełnego zobrazowania istoty opieki najlepiej wskazać na jej podstawowe właściwości. Działalność opiekuńcza koncentruje się na zaspakajaniu ponadpodmiotowych potrzeb jednostki i grup. Są to potrzeby, których z jakichś powodów człowiek nie może samodzielnie zaspakajać. Cechą opieki jest również odpowiedzialność opiekuna za podopiecznego

oraz ciągłość i trwałość. Z natury wyróżnia ją bezinteresowność w podjęciu i pełnieniu roli opiekuna, nawet jeżeli mieści się ona w kategorii profesjonalnych usług opiekuńczych. Ponadto relacji opiekuńczej towarzyszy znaczne nasycenie emocjonalne oraz budowanie więzi (Dąbrowski, 1995, ss. 20-22).

Z perspektywy służby policjanta ważne jest dookreślenie, czym jest pomoc międzyludzka, wychodząca poza ramy instytucjonalne, a czym pomoc instytucjonalna. W kontekście jednostkowym

pomoc polega na współdziałaniu z podmiotem sytuacji trudnej w realizacji na normalnym poziomie jego aktywności podstawowej, przywracaniu normalności tej sytuacji, zapobieganiu aktualizacji sytuacji trudnej, albo też na ułatwianiu lub uefektywnianiu sytuacji będących w granicach normy (Dąbrowski, 1995, s. 25).

W odniesieniu do pomocy instytucjonalnej można z kolei posłużyć się desygnatami wskazanymi w ustawie o pomocy społecznej (2004), która w art. 2.1 wskazuje, że „pomoc społeczna [...] ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości” (Ustawa, 2004, art. 2.1), zaś w art. 3.1 ustawodawca stwierdza, że „pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb...” (Ustawa, 2004, art. 3.1). Z interwencją ściśle związana jest pomoc, którą Mikołaj Brenk nazywa ratownictwem (Brenk, 2007, s. 89). Występuje ona w naszym życiu w chwilach różnego rodzaju klęsk, takich jak pożar, powódź, nagła utrata środków do życia. W takich przypadkach nakazem społecznym jest udzielenie niezbędnej pomocy najprędzej, jak to jest możliwe. Pomoc o znamionach ratownictwa wpisuje się w szeroko rozumiane pojęcie interwencji policyjnej, która ma być podejmowana bez zbędnej zwłoki i niezależnie od dotykającej człowieka sytuacji kryzysowej.

W materiałach dydaktycznych służących realizacji szkoleń policyjnych wymienia się elementy sytuacyjne towarzyszące interwencjom. Należą do nich:

- charakter zdarzenia (zakłócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także zdarzenia związane z: prowadzoną akcją ratowniczą, prowadzonymi czynnościami administracyjno-porządkowymi, ujawnianiem i przeciwdziałaniem popełnianiu przestępstw),
- miejsce i czas interwencji (mieszkanie, dom, lokal, miejsce publiczne),
- osoby, wobec których podejmowana jest interwencja, wraz z posiadanymi przez nie przedmiotami,
- własne predyspozycje policjanta oraz zakres informacji o zdarzeniu (Pawłowski, Pośpiech, 2013, s. 9).

Dla potrzeb niniejszego opracowania skoncentrowano się na charakterze zdarze-

nia jako elemencie sytuacyjnym determinującym zabiegi o potencjale opiekuńczym i pomocowym w przebiegu interwencji.

Interwencje związane z zakłóceniem bezpieczeństwa i porządku publicznego występują najczęściej w pracy policjantów, tym samym generując znaczną liczbę zagrożeń dla życia i zdrowia po stronie ofiar, sprawców i interweniujących policjantów. Mowa tutaj o zakłóceniach zbiorowych (manifestacje, protesty, „ustawki” pseudokibiców itp.) oraz zdarzeniach jednostkowych o znamionach wykroczeń czy przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko wolności seksualnej. Cechą wspólną wskazanych incydentów jest możliwość wyrządzenia krzywdy osobom pokrzywdzonym przez sprawców, jak również krzywdy wyrządzonej sprawcom w wyniku użycia środków przymusu bezpośredniego przez interweniujących policjantów. Wówczas na policjantach spoczywa prawny obowiązek niesienia pomocy, zapisany w art. 36.1 Ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (2013):

w przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, uprawniony udziela jej niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe (Ustawa, 2013, art. 36.1).

Kolejną kategorią zdarzeń wymagających interwencji policyjnych są czynności administracyjno-porządkowe wobec osób nietrzeźwych, z zaburzeniami psychicznymi oraz stwarzającymi zagrożenie dla życia lub zdrowia własnego bądź innych osób. W tych przypadkach policjanci podejmują działania o znamionach opieki, przy czym nie jest ona określona *expressis verbis* w przepisach. Zgodnie z art. 40.1 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (1982),

osoby w stanie nietrzeźwości, które swoim zachowaniem dają powód do zgorznięcia w miejscu publicznym lub w zakładzie pracy, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób, mogą zostać doprowadzone do izby wytrzeźwień lub placówki, podmiotu leczniczego albo do miejsca zamieszkania lub pobytu (Ustawa, 1982, art. 40.1).

Osoby zatrzymane mogą pozostawać w pełnej dyspozycji policji do czasu wytrzeźwienia, nawet do 24 godzin. Ustawodawca przewidział stosowanie szeregu zabiegów w celu przywrócenia ich do stanu trzeźwości. Zdarzają się jednak przypadki skrajnego upojenia alkoholowego; wówczas policjanci przejmują pełną opiekę i odpowiedzialność nad daną osobą. W przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi dzieje się to, gdy „osoby te: 1) dopuszczają się zamachu przeciwko: a) życiu lub

zdrowiu własnemu lub innej osoby lub b) bezpieczeństwu powszechnemu, lub 2) w sposób gwałtowny niszczą lub uszkodzają przedmioty znajdujące się w ich otoczeniu” (Ustawa, 1994, art. 18.1). Policjanci zobowiązani są wówczas podjąć interwencję o charakterze wspierającym działalność opiekuńczo-medyczną prowadzoną przez służbę zdrowia.

Kategorią zdarzeń wymagających interwencji o charakterze ratowniczo-pomocowo-opiekuńczym są zdarzenia komunikacyjne (najczęściej drogowe, kolejowe oraz w akwenach wodnych). W tych przypadkach można mówić o interwencjach sprzężonych kilku służb (Policja, Pogotowie Ratunkowe, Straż Pożarna – Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze), gdzie następuje wymiennieść działań w zależności od charakteru zdarzenia, rodzaju i liczby poszkodowanych, kolejności przybycia na miejsce zdarzenia itp. Podobny przebieg mają interwencje ratownicze w przypadku katastrof budowlanych.

Zdarzenia związane z ujawnianiem i przeciwdziałaniem popełnianiu przestępstw, w których działania z obszaru opieki i pomocy występują często z inicjatywy interweniujących funkcjonariuszy policji, dotyczą rodzin problemowych, w tym patologicznych. Złożoność problemu można przedstawić, dokonując stosownych egzemplifikacji. W przypadku stwierdzenia przemocy domowej w polskich rodzinach agresorem najczęściej jest mężczyzna znajdujący się w chwili czynu pod wpływem alkoholu. W celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom z nim zamieszkującym, tj. żonie (konkubinie) i dzieciom oraz dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego, agresor zatrzymywany jest do wytrzeźwienia i przeprowadzenia czynności procesowych zgodnie z przepisami wskazanymi wcześniej. W zależności od kondycji psychofizycznej sprawcy przemocy policjanci mogą podejmować zabiegi wyczerpujące znamiona epizodu ratowniczo-opiekuńczego. Dotyczy to głównie prób autoagresji, widocznych oznak zaburzeń psychicznych lub sytuacji czynnościowych wymagających wezwania służb medycznych. Po zatrzymaniu sprawcy następuje kolejna faza interwencji, skoncentrowana na ofiarach przemocy. W tej fazie może wystąpić pełne spektrum działań opiekuńczych i pomocowych, zwłaszcza gdy wśród ofiar i domowników (świadków przemocy) są małoletnie dzieci. To moment, gdy policjanci włączają do interwencji procedury przewidziane w Ustawie o przemoc w rodzinie (2004), gdzie w art. 9a przewidziano udział policji w Gminnych Zespołach Interdyscyplinarnych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawodawca wprowadził szereg interdyscyplinarnych działań mających na celu ochronę ofiar przemocy oraz członków najbliższej rodziny. Szczególną rolę sprawują dzielnicowi, których współudział w grupach roboczych (terenowych), zgodnie z art. 9b cytowanej ustawy, polega na opracowaniu i realizacji planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie; monitorowaniu sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy, oraz rodzin zagrożonych wystą-

pieniem przemocy; dokumentowaniu działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy, oraz efektów tych działań. Na podstawie art. 9d ust. 5 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (2005) wydano Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (2011), w którym precyzyjnie określono procedurę pomocy dla osób dotkniętych przemocą. Analiza wzoru „Niebieskiej Karty” pozwala na wniosek, że szereg czynności o charakterze pomocowym jest scedowana na policjantów jako przedstawicieli instytucji państwowych pierwszego kontaktu.

W odniesieniu do interwencji w związku z przemocą domową należy zwrócić uwagę na szczególną kategorię osób pokrzywdzonych. Dzieci jako bierni obserwatorzy przemocy doświadczają traumy szczególnego rodzaju. Agresywna relacja między osobami dla nich najbliższymi przekracza ich zdolności poznawcze z jednoczesnym zaburzeniem potrzeby bezpieczeństwa. Konieczne stają się reakcje ochronna i opiekuńcza ze strony przedstawicieli grupy roboczej. Skrzywdzona matka dziecka nie zawsze jest w stanie sprawować należytej opieki i sama potrzebuje pomocy oraz wsparcia. W zaistniałej sytuacji rolą interweniującego policjanta jest ukierunkowanie rodzica pokrzywdzonego dziecka, tak aby swoją uwagę nie tylko skupił na sobie, lecz także zapewnił dziecku stosowną opiekę.

Inną kategorią zdarzeń wymagających od policjanta umiejętności niesienia pomocy i wsparcia są zdarzenia, w których ujawnia się ofiary śmiertelne bez znamion działalności przestępczej. Przypadki śmierci samobójczej, utonięcia, wypadki przy pracy ze skutkiem śmiertelnym, ujawnienia zwłok osób zgłoszonych wcześniej jako zaginione nakładają na policjantów obowiązek przekazania traumatycznej informacji osobom bliskim zmarłego. Korzysta się wówczas z wyspecjalizowanej kadry policjantów, których dostępność jest ograniczona, stąd obowiązek empatycznego podejścia do rodzin zmarłych spoczywa na policjantach i uruchomionych przez nich służbach medycznych (Zarządzenie nr 23..., 2014; Zarządzenie nr 53..., 2014).

Zakończenie

Reasumując, widzimy, że terminy *opieka* i *pomoc* w perspektywie teoretycznej takich dyscyplin nauki, jak pedagogika i psychologia, są wyraźnie różnicowane na poziomie definicji. W praktyce interweniujących policjantów dominują działania spełniające kryteria pomocy, zaś czynności o potencjale opiekuńczym stanowią epizody, czasami trudne do wyodrębnienia spośród innych składowych interwencji. Natężenie działań opartych na pomocy i opiece zależy od charakteru zdarzenia i celu, jaki ma osiągnąć interwent. Ewolucja funkcjonowania policji od działalności reaktywnej w kierunku postępowania proaktywnego wymusza zmiany w podejściu do samej istoty interwen-

cji policyjnej. Zmianom ulega nie tylko przyczyna interwencji, lecz także sposób jej realizacji. Współczesny policjant nadal dba głównie o przestrzeganie porządku prawnego, musi mieć jednak świadomość, że celem jego działalności jest misja nadrzędna – poprawa jakości życia społeczności lokalnej w duchu filozofii *Community Policing*, stąd opieka i pomoc coraz częściej stawać się będą immanentną cechą interwencji, zwłaszcza uwzględniającej zagrożenia współczesnego świata.

Bibliografia

- Bogdalski, P., Bukowiecka, D., Częścik, R., Zdrodowski, B. (2014). *Grupy dyspozycyjne społeczeństwa w świetle potrzeb bezpieczeństwa państwa* (t. 3). Szczytno: WSPoL.
- Brenk, M. (2007). Praca socjalna w pedagogice społecznej Heleny Radlińskiej. Zarys tematu. W: W. Jamrożek, K. Ratajczak, D. Żołądź-Strzelczyk (red.), *Ad novum fructum: Z okazji jubileuszu poznańskich historyków wychowania* (ss. 85-94). Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Czapska, J., Wójcikiewicz, J. (1999). *Policja w społeczeństwie obywatelskim*. Kraków: Zakamycze.
- Dąbrowski, Z. (1995). Ogólne pojęcie opieki międzyludzkiej. W: Z. Dąbrowski, F. Kowalewski (red.), *Pedagogika opiekuńcza jako dyscyplina naukowa i przedmiot studiów – samookreślenie, stan, zastosowanie* (ss. 19-34). Olsztyn: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Dyduch, L. (2018). *Wybrane aspekty taktyki interwencji policyjnych: Bezpieczeństwo* (cz. 1). Legionowo: Centrum Szkolenia Policji.
- Interwencja (2007). W: B. Dunaj (red.), *Język polski: Współczesny słownik języka polskiego* (t. 1, s. 535). Warszawa: Wydawnictwo Langenscheidt Polska.
- Kelm, A. (2000). *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*. Warszawa: Żak.
- Łagoda, K., Częścik, R. (2012). *Vademecum interwencji policyjnych: Interwencje od A do Z*. Szczytno: WSPoL.
- Maiwald, K. (2002). Community Policing w USA. W: J. Czapska, H. Kury (red.), *Mit represyjności albo O znaczeniu prewencji kryminalnej* (ss. 231-259). Kraków: Zakamycze.
- Pawłowski, A., Pośpiech, J. (2013). *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*. Legionowo: Centrum Szkolenia Policji.
- Pływaczewski, W., Kędzierska, G. (red.) (2001). *Leksykon policyjny*. Szczytno: WSPoL.
- Ponsaers, P. (2001). De ontwikkeling van community (oriented) policing en de verhouding tot andere politiemodellen [Rozwój policji (zorientowanej na społeczność) i jej związek z innymi modelami policji]. *Handboek Politiediensten*, 57, 1-42.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. *W sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (2011). Dz.U. Nr 209, poz. 1245.
- Sučić, I., Karłowić, R. (2017). Community policing in support of social cohesion [Policja wspólnotowa na rzecz spójności społecznej]. W: P.S. Bayerl (red.), *Community policing – a European perspective: Strategies, best practices and guidelines* [Policja wspólnotowa – perspektywa europejska: Strategie, najlepsze praktyki i wytyczne] (ss. 7-19). New York: Springer International Publishing.
- Trojanowicz, R.C. (1995). *Community policing: A survey of police departments in the United States* [Policja społeczna: Badanie departamentów policji w Stanach Zjednoczonych]. United States: Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, National Center for Community Policing Michigan State University.
- Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. *O środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (2013). Dz.U.

- z 2017 r. poz. 1120 z późn. zm. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20130000628>.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (2005). Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20051801493>.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *O pomocy społecznej* (2004). Dz.U. 2004 r. Nr 64, poz. 593 ze zm. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040640593>.
- Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (1997). Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970780483>.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. *O ochronie zdrowia psychicznego* (1994). Dz.U. 1994 r. Nr 111, poz. 535 ze zm. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19941110535>.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *O Policji* (1990). Dz.U. z 2017 r., poz. 2067 z późn. zm. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19900300179>.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. *O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (1982). Dz.U. z 1982 r. Nr 35, poz. 230. Pobrane z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19820350230>.
- Zarządzenie nr 53 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 października 2014 r. *W sprawie metod i form wykonywania niektórych zadań służbowych przez psychologów pełniących służbę lub zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych Policji* (2014). Dz.Urz.KGP poz. 118.
- Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. *W sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi* (2014). Dz.Urz.KGP z 2014 r. poz. 65 z późn. zm.
- Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. *W sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”* (2003). Dz.Urz.KGP z 2004 r. poz. 3 z późn. zm.

